

ประสบการณ์อาการ กลวิธีการจัดการ และผลลัพธ์การจัดการ
อาการไม่พึงประสงค์ของยาวัณโรค

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลผู้ใหญ่)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2558

Copyright by Mahidol University

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

ประสบการณ์อาการ กลวิธีการจัดการอาการ และผลลัพธ์การจัดการอาการไม่พึงประสงค์ของยาวัณโรค
SYMPTOM EXPERIENCES, SYMPTOM MANAGEMENT STRATEGIES AND OUTCOMES RELATED TO
ADVERSE DRUG REACTIONS OF ANTI-TB DRUGS

อนงค์ ทองสามัญญ์ 5636579 RAAN/M

พย.ม. (การพยาบาลผู้ใหญ่)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : พูลสุข เจนพานิชย์ วิทยุทิพันธ์, Ph.D. (NURSING), บัณฑลวง ลำแดงฤทธิ์, Ph.D. (NURSING)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย เพื่อศึกษาประสบการณ์อาการ กลวิธีการจัดการอาการ และผลลัพธ์การจัดการอาการไม่พึงประสงค์ของยาวัณโรค ตามกรอบแนวคิดของคอตต์ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยวัณโรคที่ได้รับการรักษาด้วยยาวัณโรคภายในระยะเวลา 3 เดือน ในคลินิกวัณโรค โรงพยาบาลสิรินธร สำนักงานแพทย์กรุงเทพมหานคร จำนวน 70 คน เก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนธันวาคม 2557 – เดือนเมษายน 2558 โดยใช้แบบสอบถามและแบบบันทึกเกี่ยวกับประสบการณ์อาการกลวิธีการจัดการอาการ และผลลัพธ์การจัดการอาการไม่พึงประสงค์ของยาวัณโรค ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา และความเที่ยงตรงเฉพาะหน้า รวมทั้งทดสอบความเที่ยงโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาชของความถี่และความรุนแรงของอาการก่อนการจัดการอาการ เท่ากับ .83 และ .92 และความถี่และความรุนแรงของอาการหลังจัดการอาการ เท่ากับ .73 และ .93 ตามลำดับ

ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ประสบการณ์อาการไม่พึงประสงค์ของยาวัณโรคที่พบมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ผื่นหรือคัน รองลงมา ปากแห้ง ชาตามปลายมือปลายเท้า นอนไม่หลับและคลื่นไส้ ความถี่ของอาการไม่พึงประสงค์ของยาวัณโรคที่พบมากที่สุด 5 อันดับแรก ชารอบริมฝีปาก ปัสสาวะแสบขัด ผิวลอกตามตัวหรือแขนขา ผื่นหรือคันและนอนไม่หลับ และความรุนแรงของอาการไม่พึงประสงค์ของยาวัณโรคที่พบมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ชารอบริมฝีปาก ปัสสาวะแสบขัด ผิวลอกตามตัวหรือแขนขา ผื่นหรือคันและนอนไม่หลับ กลวิธีที่กลุ่มตัวอย่างใช้จัดการอาการไม่พึงประสงค์ของยาวัณโรค ได้แก่ การทำกิจกรรมที่ทำให้รู้สึกสบาย การออกกำลังกาย ปรับการรับประทานอาหาร แพทย์ทางเลือก การดูแลด้านจิตวิญญาณ การทำจิตวัตรประจำวันและการรู้คิด การแสวงหาความช่วยเหลือ และการรักษาด้วยยา ซึ่งผลลัพธ์การจัดการอาการส่วนใหญ่ พบว่าทำให้ระดับความถี่และความรุนแรง ของอาการลดลง

การศึกษาประสบการณ์อาการ กลวิธีการจัดการอาการ และผลลัพธ์การจัดการอาการไม่พึงประสงค์ของยาวัณโรค จะทำให้พยาบาลและบุคลากรทีมสุขภาพตระหนักและเห็นถึงความสำคัญในการเตรียมความรู้ใหม่ๆเกี่ยวกับยาวัณโรค อาการไม่พึงประสงค์ และวิธีการจัดการอาการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อวางแผนติดตามอาการไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้น และวิธีการจัดการอาการที่เหมาะสมกับผู้ป่วยแต่ละบุคคล เพื่อการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : ประสบการณ์อาการ / กลวิธีการจัดการอาการ / ผลลัพธ์การจัดการอาการ / อาการไม่พึงประสงค์ของยาวัณโรค/ ผู้ป่วยวัณโรค

SYMPTOM EXPERIENCES, SYMPTOM MANAGEMENT STRATEGIES AND OUTCOMES RELATED TO ADVERSE DRUG REACTIONS OF ANTI-TB DRUGS

ANONG THONGSAMAN 5636579 RANN/M

M.N.S. (ADULT NURSING)

THESIS ADVISORY COMMITTEE :POOLSUK JANPANISH VISUDTIBHAN, Ph.D. (NURSING),
BUALUANG SUMDAENGRIT, Ph.D. (NURSING)**ABSTRACT**

This was a descriptive research aimed at investigating symptom experiences, symptom management strategies, and outcomes related to adverse drug reactions of anti-TB drugs. The study sample consisted of 70 patients with pulmonary tuberculosis who had been treated with anti-TB drugs for three months in the TB clinic of Sirindhorn Hospital. Data collection took place between December 2014 and April 2015. Data were collected by means of two questionnaires the symptom experiences and the symptom management strategies and outcome questionnaires. The instruments were validated to ensure content validity and face validity.

The findings showed that the five adverse drug reactions of anti-TB drugs as observed in the subjects were rashes and itchiness, followed by dry mouth, peripheral numbness, insomnia, and nausea. This study also established that the most frequently found adverse drug reactions of anti-TB drugs were numbness around the mouth, painful urination, skin scaling, rashes and itchiness, and insomnia. The same five reactions were severing adverse. The methods that the subjects used to manage their adverse drug reactions of anti-TB drugs were doing activities that created comfort, exercising, adjusting food consumption, using alternative medicines, taking spiritual care, doing activities of daily living and cognitive thinking, seeking assistance, and using pharmacological treatment. It was found that most of the symptom management strategies could reduce both the frequency and severity of symptoms.

A study on symptom experiences, symptom management strategies, and outcomes related to adverse drug reactions of anti-TB drugs enabled nurses and healthcare team members to raise their awareness of the significance of searching for new knowledge of anti-TB drugs, adverse drug reactions, and effective symptom management strategies so as to more appropriately plan for monitoring of possible adverse drug reactions and to more effectively search for more symptom management strategies suitable for each patient to increase the quality of care.

KEY WORDS: SYMPTOM EXPERIENCES/ SYMPTOM MANAGEMENT STRATEGIES/
OUTCOMES OF SYMPTOM MANAGEMENT/ ADVERSE DRUG REACTIONS
OF ANTI-TB DRUGS/ PATIENTS WITH PULMONARY TUBERCULOSIS

161 pages